

KİNETİK İSTİHBARAT, MÜCADELE DEĞİL MÜDAHALE KONSEPTİ

Hasan ATEŞ
Atılım Üniversitesi

“Göz odur ki, dağın arkasını göre,
Akıl odur ki, başa geleceği bile.”
Türk Atasözü

1. Giriş

Bölgedeki stratejik çıkarların çatışması, oynanan kirli ve kurlsız oyunda dengeler ve denklemin sürekli değişkenliği, koçbaşı olarak kullanılan terör örgütlerin kaos ve çatışma ortamı yaratma girişimleri, çevre ülkelerdeki devlet otoritesinden yoksun sahalarda yaşanan gelişmeler ışığında tehlikelerin farkına vararak tehdide ön almak ve de bertaraf etmek ulusal güvenlik açısından en hayati konudur. Radikal ve bölücü terör örgütlerinin küresel aktörlerin desteği ile adeta metamorfoz geçirerek dönüştürüldüğü, tehdit odaklı bölgesel risklerin arttığı, olağanüstü eylemlerle karşı karşıya kalınma ihtimalinin yüksek olduğu, güvenlik endişelerinin zirveye ulaşabileceği olaylara gebe olan bir coğrafyaya komşu olan ülkede güvenlik en öncelikli meseledir. Bu kapsamda güvenliği tehdit eden her türlü örgüt yöneticisinin diğer ülkelerle olan ilişkilerini engellemek ve desteğini kesmek, organize suç şebekelerinin ulusal güvenliği tehdit eden terörist ve aşırılıkçılar ile ilişkilerini ve planlarını açığa çıkarmak, proaktif çalışarak ileriye dönük aktif tedbirler almak, tehdit ve tehlikelere müdahalede kararlılık ve feraset göstererek, tehlikeyi kaynağında bertaraf etmek, ülkenin ulusal çıkarlarını korumak için tüm potansiyeli maksimum güç ile kullanmak milli güvenlik gereksinimleri açısından elzemdir.

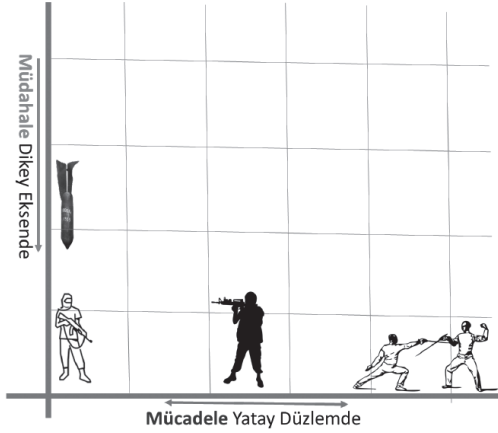
Güvenlik paradigmaları: zamana, algıya, mekâna, teknoloji ve toplum gibi pek çok etkene göre sürekli değişim halinde bulunmaktadır. Bu minvalde tehdit ve güvenlik ilişkisi terörizmle mücadele de değişen güvenlik paradigmalardan etkilenmektedir.¹ Güvenlik iklimi ve politikalandaki belirsizlik, bölgedeki karmaşık ilişkiler ağı, sahadaki çatışma ortamında çok değişken bir süreç yaşanması, alanın dinamik karakteri, ani ve de sağlıklı kararlar verilmesini gerekli kılmaktadır. Bu hususlardan hareketle istihbarat devletler açısından önemli her geçen gün artan bir kuvvet çarpanı ve önemli bir caydırıcılık unsurudur.

2. Neden Mücadele Değil de, Müdahale?

Kavramlar, yüklenen anlamlar ile birlikte var olur. Diğer bir ifade ile kavramların dillendirme biçimleri ve içerdiği mana ve anlamlarda farklılıklar olabilir. Mücadele ve Müdahale kelimelerini bu kapsamda irdelemek, içerdiği mesaj, dikte ettiği algı açısından değerlendirmek gerekirse: Mücadele içinde barındırdığı anlam itibari ile “önleme, savunma, rakip, rekabet vb.” odaklı mesajlar ile denkler arasında gerçekleşen ve güç/rekabet ilişkisi ekseninde kullanılan bir kavram olduğu yönünde algılar içermektedir. Müdahale ise manası gereği “güç, ivme, hareket, hücum, saldırı vb.” düşünceleri içermektedir. Bu noktadan hareketle Devletin bir güç timsali olduğu, alandaki çatışmada psikolojik üstünlüğü sağlamanın öncelikle algılardan geçtiği hususu göz önüne alındığında oluşan mücadele müdahale ikileminde kavramların doğru kullanılması gerektiği gerçeği ortaya çıkmaktadır. Terör örgütleri üzerinde yıkıcı etki yaratabilmek için olayları seyrederek değil, müdahale ederek, söyleyerek değil, yaparak göstermek gerektiği, yani söylem ile eylemin bir olması gerektiği bir dönemde olduğumuzu hatırdan çıkarmamak gerekir. Müdahale kelimesinin kullanılmasının algı yönetimi açısından da daha doğru olabileceği yapılacak anketlerden anlaşılacaktır. Devlet müdahale eder, tehdidi öyle ya da böyle bertaraf eder.

1 Osman Şen, 21. Yüzyılın Başlangıcında Terörizmle Stratejik Mücadele, (İstanbul: Alfa, 2017), 272-273.

Şekil.1: Mücadele ve Müdahale Grafiği

Terörün bertaraf ve itlaf edilmesinde öncelikle algıların değişmesi esastır. Bu noktadan hareketle mücadele yerine müdahale odaklı çalışma yapılması Güçlü Devlet açısından gerekliliktir. Müdahalenin odağında ise Kinetik İstihbarat kilit rol oynayabilecektir.

Büyük kara birlikleriyle yürütülen operasyonlar ile icra edilen hava harekâtlarındaki kullanılan mühimmatın ve diğer giderlerin devlet bütçesine yüklediği finansal ve ekonomik faktörlerinde bu bağlamda düşünülmesi gereken önemli bir etkidir. Bu mali külfet faktörleri hesaba katıldığında, Yatay düzlemde mücadele yerine, Dikey ekseninde müdahale stratejisinin esas alınması ile sert gücün etkin ve aktif kullanımına olanak sağlanabilecektir.

Diğer taraftan savaşın hızının çok yüksek ve etki alanının çok büyük olması, diğer taraftan savaş silah, araç ve gereçlerinin fiyatlarının her geçen gün yükselmesi ve hızlı teknolojik gelişme nedeniyle çabucak eskimelerinin savunma harcamalarını artırması, yıkım, maliyet, personel kaybı açısından kıyaslandığında ise doğru akıl yürütme sonucunda maliyet-etkinlik analizinin ağır basması günümüzde savaşın yönetiminde değişikliğe neden olmuş², bu arayışlar terörle mücadele açısından da yeni yöntem ve strateji ihtiyacını ortaya çıkartmıştır. Bölücü terör örgütüne yönelik operasyonel faaliyetler çerçevesinde; birçok Birliğin harekât bölgelerine intikali, iaşesi, ibatesi, ikamesi, lojistik desteği vb. faktörler ile birlikte uzun süren operasyon süreleri göz önüne alındığında, maliyet-etkinlik analizi ve risk değerlendirmesi açısından alternatif bir çözüme ihtiyaç duyulmaktadır.

2 Osman Metin Öztürk. Ordu ve Politika, (Ankara: Fark Yayınları, 2006),164.

Eski model ve kavramlar günümüz tehdit ve risk ortamında kısıtlı çözüm üretme imkânı tanıyor olması, istihbarat sistemi adına artık yeni şeyler söylemek gerektiği gerçeğini ortaya koymaktadır. Mevcut sistemdeki tıkanıklığı aşmak için kilit çözüm üretmek ve etkili bir mekanizma kurmaya, tehdidin doğasını ve kapsamının doğru değerlendirilmesi ile zamanında ve isabetli karar verilebilmesine, artık dağın fare doğurmadığı yapılanmalara ve yapılandırılmalara ihtiyaç vardır. Bu noktada yeni bir kavram olarak Kinetik İstihbarat alternatif olarak sunulmaktadır.

3. Kinetik İstihbarat

Kinetik İstihbarat kavramı kısaca: mücadele değil müdahale konseptini esas alan, disiplinler arası füzyon temelli, pasif değil aktif, dinamik ve ofansif istihbarat anlayışı ile tehlikeyi bertaraf, tehdidi imha eden sonuç odaklı istihbarat çalışmalarının genel adı olarak özetlemek mümkündür.³ Bu coğrafyada kaybetmekten korkanlar, kaybetmeye mahkûmdurlar. Ancak mücadele, mukabele ve müdahale düşüncesini hayata geçirebilen ülkeler bu örtülü savaşı kazanabileceklerdir. Terörü bitirmeye yönelik zamanında alınmamış karar, geç kalınmış hamleler, tekrarlanan yanlışlar ve yanılgılar, geri dönülemeyecek ve telafi edilemeyecek stratejik hatalara yol açabilir. Bu nedenle geç kalınmış ve geç alınmış karar, karar değildir. Önemli olan bu tehlikeleri ön alarak ulusal güvenliğimize tehdit ve risk oluşturan alanlarda⁴ Kinetik İstihbarat stratejisini konsept olarak uygulamaya geçirmek, devletin bekası açısından hayati bir konudur.

Günümüzde varlığını sınır dışında muhafaza eden ve dış güçlerden dolayı da olsa destek alan örgütün silahlı unsurlarını yok etmek, askerî açıdan pek mümkün ve kolay olmakla beraber⁵ Türkiye'yi hedef alan terör grupları ülkemizin sınırlarının dışında teröristler için eğitim kampları kurmakta, fon toplamakta ve medya organları yoluyla propagandalarını yapabilmektedirler. Terör örgütlerinin liderleri, terör suçlarının failleri, hamileri ve finansörleri Türkiye dışında serbestçe dolaşabilmektedirler.⁶ Yetkililerin, terörün sona erdirilmek

3 Hasan ATEŞ, Vekâlet Savaşı Stratejisi Ekseninde Gizli Kuvvet İstihbarat, (Ankara: Detay Yayıncılık, 2017), V.

4 Hasan ATEŞ, Vekâlet Savaşı Stratejisi Ekseninde Gizli Kuvvet İstihbarat, (Ankara: Detay Yayıncılık, 2017), 4.

5 Gürkan Doğan, Stratejik Müttefikten Uluslararası Terörizme, (İstanbul: IQ Kültür Sanat, 2007), 311.

6 Dışişleri Bakanlığı, Dış Politika, Temel Dış Politika Konuları, Terörizm Türkiye'nin

üzere olduğu, PKK terör örgütünün dağılma sürecine girdiği, bölgede etkinliğin sağlandığı yolundaki söylem ve açıklamalarına rağmen, terörün yöntem değiştirerek devam ettiği, daha kitlesel ve masum hedeflere yöneldiği bir gerçektir.⁷ Bu hususlarla birlikte yöneltilen önemli bir eleştiride “terör örgütünün tepe lider kadrosuna yıllardır dokunulamıyor” şeklinde dillendirilmektedir. İç kamuoyunu rahatlatma ve küresel çapta mesaj verebilme, uluslararası arenada kabul görebilmenin yolu istihbarat tabanlı başarılı operasyonlardan geçmektedir.

Yeni güvenlik anlayışı ülkeleri; sayıları artmış, doğası değişmiş, kaynağı çeşitlenmiş ve güçlenmiş tehdit ve risklere karşı her an hazırlık olmaya hatta mümkünse bunları kuluçka dönemlerinde etkisizleştirmeye zorlamaktadır. Ayrıca korunması gereken nesnelerin oldukça fazla olması da bu bağlamda güvenlik sağlama işini zorlaştırmaktadır. İstihbaratın bu noktada üstlendiği görev, istihbarat bilgisinin, istihbarat faaliyetlerinin ve istihbarat örgütlerinin önemini arttırmaktadır.⁸ Bölgede başat aktör olmak ve rol oynayabilmek için temel faktör istihbarat gücünüz ve kapasitenizin doğru orantılı olmasıdır.

4. Kinetik İstihbarat ile Örtülü Operasyon İlişkisi

Devletler, sınırları içinde ya da uluslararası alanlarda, terörle mücadele için askeri ve paramiliter operasyonlar yapmaktadır. Yurtiçi operasyonlar, iç tehditlere karşı ihtiyaç halinde asker, polis ve diğer güvenlik güçlerinin kullanılmasını gerektirir. Uluslararası operasyonlar, güvenlik güçlerinin açık veya gizli olarak yurtdışında kullanılmasını içerir. Bu güçler, geniş planda, hava veya deniz kuvvetlerini içerebilir ya da çok küçük operasyonel birimler de olabilir.⁹ Uluslararası ilişkilerde savaş ve diplomasi yöntemlerinin yanı sıra, pek çok istihbarat uzmanı, dış politika kararlarının uygulanmasında “üçüncü yöntem”den söz etmektedir. Bir CIA yetkilisine göre örtülü operasyonlar askeri ve

---

Uluslararası Toplumun Terörle Mücadele Çabalarına Katkıları, Erişim Tarihi: 14 Eylül, 2017. http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-uluslararasi-toplumun-terorle-mucadele-cabalarina-katkilari.tr.mfa

- 7 Çalışmada ortaya konulan kavram, olgu ve tespitler kişisel olup, herhangi bir kurum veya kuruluşun resmi/gayri resmi görüşünü temsil etmemektedir. hasanates@myinet.com Ali İhsan Gürçihan, Devletin Kayıp Kitabı, Türkiye'nin Terörle Bitmeyen Sınavı, (Ankara: Galeati Yayıncılık, 2017), 134.
- 8 Emre Çıtak, Yeni Güvenlik Politikaları ve Türkiye'de İstihbaratın Dönüşümü Güvenlik ve İstihbarat, (İstanbul: YeniYüzyıl Yayınları, 2017), 71.
- 9 Gus Martin, Terörizm Kavramlar ve Kuramlar, çev. İhsan Çapcıoğlu, Bahadır Metin, (Ankara: Adres Yayınları, 2017), 251

politik seçeneklerden sonra gelen üçüncü seçenektir. Üçüncü seçeneğe karar vermek her zaman istihbaratın, analizin ve teşkilatın kalitesine değil genellikle çeşitli alanlardaki güvenlik endişelerine uygulanacak teknikler ve kararlılığa bağlıdır.¹⁰ Örtülü harekât kabiliyeti istihbarat teşkillerinin içinde ve dışında uzun bir zamandır tartışılan konudur. Bununla beraber politika uygulayıcılar için belirli politik kararları destekleyen çok önemli ve stratejik bir dış politika vasıtası olmaya ve çok geniş bir yelpazede çeşitli zorlayıcı seçenekler sunmaya devam etmektedir.¹¹ Konvansiyonel olmayan savaş kavramının nerede bittiği, örtülü operasyon kavramının nerede başladığını belirlemek hiç de kolay değildir. Çünkü konvansiyonel olmayan savaşta hemen hemen bütün operasyonlar örtülü bir nitelik taşırlar. Yukarıda dikkat çekildiği gibi, konvansiyonel olmayan savaş ve örtülü operasyon kavramları, kavramlar hiyerarşisinde alt ve üst sıralarda yer alan, bir diğerini kapsayan kavramlar olmanın ötesinde, iç içe kavramlardır.¹² Bu noktalardan hareketle uluslararası arenada kinetik istihbarat kapsamında değerlendirilebilecek operasyonlardan söz etmek mümkündür. Örneğin:

- Rusya Federasyonunun, 21 Nisan 1996'da Çeçenistan'da Devlet Başkanı Cahar Dudayev'i füze ile,
- Rusya Federasyonunun, 8 Mart 2005 tarihinde, Çeçenistan Devlet Başkanı Aslan Mashadov ile beraberindeki komuta kadrosunu Rus Özel Birliklerinin (Spetsnaz Komandoları) Çeçenistan Tolstoy-Yurt kasabasına düzenlediği bir özel operasyonla,
- Amerika Birleşik Devletleri'nin, 7 Haziran 2006'da Irak'ta El Kaide lideri Ebu Musab Ez-Zerkavi'yi hava harekatiyle desteklenen özel operasyonla,
- İsrail'in, 12 Şubat 2008'de Suriye Şam'da Hizbullah Örgütünün Komutanı İmad Mugniye'yi bombalı saldırı ile,
- Amerika Birleşik Devletleri'nin 2 Mayıs 2011'de Pakistan'da El Kaide Lideri Usame Bin Ladin'i saklandığı evde, uçar birlik destekli özel operasyonla,
- İsrail'in 13 Mayıs 2016'da Suriye Şam'da Hizbullah'ın ikinci adamı olan Mustafa Bedrettin'e yönelik düzenlediği hava saldırısı ile öldürülmesi

10 Sait Yılmaz, 21. Yüzyılda Güvenlik ve İstihbarat, (İstanbul: Alfa Yayınları, 2006),155.

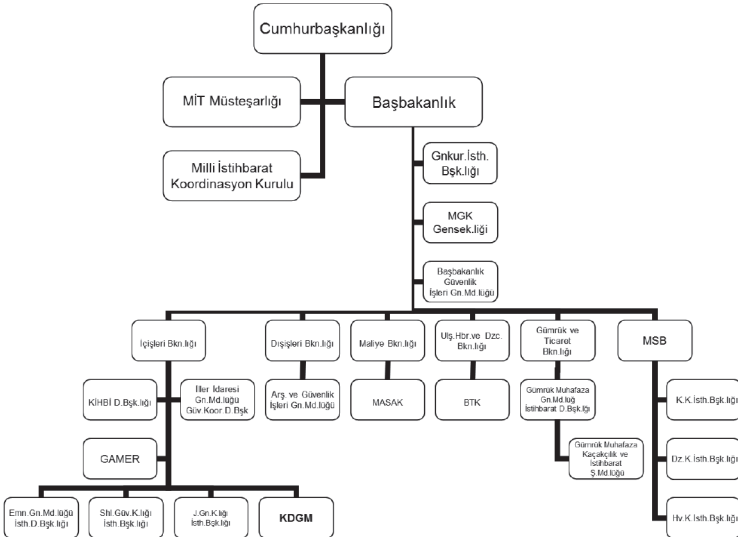
11 Sait Yılmaz, 21. Yüzyılda Güvenlik ve İstihbarat, (İstanbul: Alfa Yayınları, 2006),156.

12 Ümit Özdağ, İstihbarat Teorisi, (Ankara: Kripto, 2008), 258.

olaylarını örnek olarak vermek ve söz konusu operasyonları Kinetik İstihbarat kapsamında nitelendirmek mümkündür. Bununla birlikte; ülkeler arasında karşılıklı anlaşma, ısmarlama, adrese teslim sipariş operasyonlar ise bu kapsamda değerlendirmek uygun değildir.

Örnek olarak verilen olaylarda, bahse konu ülkelerin ulusal güvenlikle-rine tehdit oluşturduğu iddiasıyla hedef ülkelerde istihbarat destekli operasyonel faaliyetleri uygulamaları, küresel ve bölgesel rolleri ile bu alandaki potansiyellerini ortaya koymaktadır. Örnek ülke olarak terör örgütlerine yönelik profillemeye, analiz, hedefleme ve imha süreçleriyle ilgili olarak: **İngiltere**'de **Müşterek Terörizm Analiz Merkezi** (The Joint Terrorism Analysis Centre-J-TAC), **ABD**'de ise kısaltması NCTC olan, "**Ulusal Karşı Terörizm Merkezi** (National Counter-Terrorism Center) mevcuttur. Rusya Federasyonu'nda da bu tür yapılanma olduğu açık kaynaklarda mevcut olup, isim ve bağlantısı bilgisi yer almamaktadır. Ulus üstü bir yapı olan **NATO**'da merkezi İngiltere'de bulunan **İstihbarat Füzyon Merkezi** (Intelligence Fusion Centre-NIFC) faaliyet göstermektedir.

Şekil-2 Türkiye Cumhuriyeti Devleti İstihbarat Sistemi Yapılanması

Türkiye Cumhuriyeti Devlet sisteminin istihbarat yapılanmasında NATO veya diğer ülkelerdekine benzer bir yapı göze çarpmamaktadır. Benzer bir yapı olmamakla birlikte koordinasyon odaklı mekanizmalar kurulduğu gözlemlenmektedir. Koordinasyon birimlerinin fitratı gereği veri, data, haber işleme değil iletkenlikleri nedeniyle işlevsiz ve pasif yapılara haiz olmaları, analiz boyutunda ihtiyacı karşılayıp karşılamadıkları büyük bir soru işaretidir. Koordine amaçlı kurulmuş birimlerin, bilgi işleme ve nitelik ürün ortaya koymaktan ziyade temel fonksiyonu koordine kurmak ve bilgi iletme olması nedeniyle arzu edilen sonuçlar stratejik seviyede oluşmamaktadır.

Değişen koşullar ile birlikte günümüzde kullanılan müdahale yöntemleri ve türleri de değişmiştir. Terör örgütleri üzerinde sürpriz etkisi ve çok yaratacak sonuçlar doğurabilecek operasyonlar makbul kabul edilmektedir. Sahadaki gerçek resmi görebilmek için öncelikle sorunu doğru tanımlanmak ve ona göre tedbir almak gereklidir. Tehlike ve tehdide yönelik her ihtilam değerlendirilerek çok önceden hazırlık yapılmalıdır. Uсталık olaydan sonra müdahillik değil isabetli öngörüler ile niyeti deşifre etmek, marifet görünür bilgiyi sunmak değil, analitik düşünce ürününü ortaya çıkartabilmektir.

İstihbarat teşkilatlarının gücü, yeteneği ve başarısı, doğruluğu olabildiğince yüksek orana sahip istihbarati ürünlerle sahadaki Özel Kuvvetleri desteklemesine, koordine sürekli kurulmasına ve bilginin kullanılmasına bağlıdır. Bu bağlamda istihbarat ürünü görülmeyen, ancak kıymeti bilinen ve takdir edilen gizli bir kuvvet olarak geri planda varlığını daima hissettirmelidir. Bölgede aktif bir rol almak, gücü göstermek veya varlığını arttırabilmek için tehdit oluşturan, tehlike arz eden unsurların sınırların ötesinde bertaraf edilebildiği, fiziki varlık göstermek yerine hızlı ve örtülü icra edilen operasyonel güce sahip ülkelerin başarılı olacağı aşikârdır. Bu noktadan hareketle söylem ile eylem bütünlüğü içerisinde faaliyetleri sürdürmek, vurucu ve ofansif hareket etmek bir zorunluluktur. Örtülü operasyon ile Kinetik İstihbaratın işleyiş biçimleri belli ölçüde birbiriyle örtüşen kavramlar gibi gözüküyor olmalarına rağmen tam olarak aynı şey değildirler. Yöntem, kapsam, önceliklerin farklı olması ve etkileri itibariyle farklılık arz ederler.

5. Kinetik İstihbarat bağlamından Lider Kadro Tasfiyesine Yönelik Operasyonel Faaliyetler

Terör örgütlerindeki lider kadronun tasfiyesi terör örgütlerini nasıl etkiler? sorusunun cevabını Murat Yeşiltaş ve Rifat Öncel “Lider kadroların tasfiyesinin terör örgütleri üzerindeki etkileri hususunda literatürde bir uzlaşma bulunmamaktadır. Bu konuda çalışan kimi yazarlar lider tasfiyesinin örgütte çözülmeye dahi varabilen etkili sonuçlar ürettiğini savunurken, bazıları ise bu durumun beklentinin aksine bir sonuç ürettiğini öne sürmektedir¹³” şeklinde açıklamaktadırlar. Anadolu Ajansında yer alan SETA araştırmasında ise: Terör örgütlerinin lider kadrosunun tasfiyesine dair yapılan araştırmalarda böylesi bir stratejinin faydası ve risklerine dair oldukça farklı bulgular ortaya konulmuştur. Audrey K. Kronin, Jenna Jordan, Robert Pape ve Edward H. Kaplan gibi araştırmacılar liderlik tasfiyesinin etkisiz kaldığını hatta çoğu zaman ters teptiğini iddia ederken; Patrick B. Johnson, Bryan Price ve Daniel Byman gibi araştırmacılar ise kısıtlara karşın belirli şartlarda etkili olacağını iddia etmişlerdir.¹⁴ Terörizmle mücadele çok kapsamlı bir yaklaşımla ele alındığında lider kadrolara yönelik operasyonların bu yaklaşımın önemli bir parçası olduğu görülüyor. Lider kadrolarının etkisiz hale getirilmesi ile birlikte PKK terör örgütü faaliyetlerinin tamamen sonlandırılacağı beklenmemekle birlikte, terörizmle mücadelenin diğer alanlarında icra edilen faaliyetlerin etkinliğinin artacağı da söylenebilir. Terörizmle mücadele stratejisinin bir parçası olarak sürekli göz önünde bulundurulması gereken lider kadro operasyonları neticesinde; bu şahısların etkisiz hale getirilmesiyle eş zamanlı olarak zayıflatılan terör örgütü yapısının üzerine gidilmesi halinde, örgütün daha çok kayıp vermesinin sağlanabileceği gibi, çözülmeye kadar gidebilecek sonuçların da elde edilmesi mümkün olabilecektir.¹⁵ Diğer taraftan Lider Kadronun Etkisizleştirilmesi (Dekapitasyon Operasyonları) ile ilgili olarak Dr. Rıza GÜLER ve Dr. Rifat Serav ILHAN tarafından hazırlanan çalışmada: “Lider konumundaki teröristlerin ve karargâhlarının etkisizleştirilmesinin amaçlandığı dekapitasyon operasyonlarına aralıksız olarak devam edilmesi; teröristlerin liderler ile

13 Murat Yeşiltaş- Rifat Öncel, *Bağdadi'den sonra DEAŞ, Anadolu Ajansı, 17.07.2017* (erişim tarihi 01 Eylül, 2017) <http://aa.com.tr/tr/analiz-haber/bagdadi-den-sonra-deas/863234>

14 Talha Köse, “FETÖ ve PKK'nın Lider Kadrolarının Tasfiyesinin Terörle Mücadeleye Katkıları”, SETA Perspektif, Sayı: 137 (2016 Temmuz), 2. (erişim 14.09.2017)

15 Erol Başaran Bural, 21'nci Yüzyıl Türkiye Enstitüsü, Terörizmle Mücadelede Terör Örgütü Lider Kadrolarına Yönelik Operasyonlar, (erişim tarihi 01 Eylül, 2017) <http://www.21yyte.org/tr/arama/terorizm-ve-terorizmle-mucadele/2017/07/26/8683/terorizmle-mucadelede-teror-orgutu-lider-kadrolarina-yonelik-operasyonlar>

olan iletişimlerinin kesilmesine, liderlik karargâhlarının teröristler üzerindeki operasyonel ve psikolojik kontrolünün zayıflamasına, örgütlerin tecrübeli profesyonel teröristlerden yoksun kalarak eylem kapasite ve yeteneğinin sınırlandırılmasına, örgütün bir anlamda amatörleşmesine yol açacaktır. Ayrıca Örgüt için önem arz eden yönetici ve lider konumundaki teröristlerin tekrarlayıcı ve ısrarlı bir şekilde etkisiz hale getirilmesi, Devletin “istenilen yer ve zamanda terörist unsurlara ulaşabilecek kapasite, imkân ve güce sahip olduğuna” ilişkin bir mesaj da vermektedir. Bu durum terör örgütü lider ve yöneticilerinin her an yakalanabileceklerine ve hayatlarını kaybedeceklerine ilişkin korku ve belirsizlik içerisinde kalmalarına yol açarak örgüt üyeleri ve faaliyetleri üzerindeki kontrollerinin zayıflamasına yol açmaktadır¹⁶ tespitine yer verilmektedir. Lider tasfiyesinin örgüt üzerinde kısa ve orta vadede ne tür stratejik ve taktiksel etkiler meydana getirebileceği konusunun ele alınmasını gerekli kılıyor. Bu kapsamda kısaca: Terör örgütün eylem profilleri, hareket tarzları, örgüt içi iletişim, kişilik değerlendirmeleri, etki tepki ölçümü, terör örgütleri üzerinde sürekli psikolojik baskı oluşturma, hareket serbestisini kısıtlama ile birlikte lider kadro imha süreçlerinin oluşturacağı buhran etkisizleştirme adına önemli fırsatlar sunmaktadır. Ayrıca başarılı operasyonların sağlayacağı fayda, güvenlik bürokrasinin başarı skalasının ölçülmesi ile iç kamuoyuna hesap verebilirlik açısından da olumsuz sonuçları olabileceği yönünde değerlendirilmek mümkündür.

Lider Kadro dinamik hedef olarak değerlendirmekle birlikte genelde faaliyetlerinin deşifre olmaması ve iz takibini engellemek için stabil ve statik oldukları bilinmektedir. Şüphesiz ki lider kadronun örgüt üzerindeki ağırlığı, hiyerarşisi ve etkinliği değişkenlik arz etmektedir. Terör örgütleriyle mücadelenin karmaşık yapısı göz önüne alındığında terör örgütünün durumu ve mensupları arasındaki ilişki, Yüksek Değerli Hedef Kişi tahlili sürecinde ağırlık merkezinin analizi, hareket tarzlarının üretilmesi ve geliştirilmesi, belirlenen kritere göre önem derecesinin kıyaslanması, önceliklerin tayini ve lider kadrodan hedef seçimine yönelik en uygun kişinin belirlenerek istihbarat faaliyetlerinin odak noktasını oluşturularak yoğunlaştırılması, bel kemiğini oluşturan teröristin imha edilerek/etkisiz hale getirilerek terör örgütün belinin kırılması beklenmektedir.

16 Rıza Güler, Rifat Serav ILHAN, Terörizmle Mücadelede Stratejik İletişim ve Politik Psikoloji: Yöntem ve Uygulamalar, Merkez Strateji Enstitüsü Bilgi Notu-009 (Kavramsal) 05.12.2016-s 1-2

PKK terör örgütüne en ağır darbe vurulabilmesinin ancak terör örgütünün lider kadrosunun imhası ile mümkün olabileceği kıymetlendirilmektedir. Güçlü Devlet Konsepti kapsamında artık teröre müdahalede PİYONLARLA değil VEZİRLERLE uğraşmak gerektiği kamuoyu tarafından kabul gören bir gerçektir. Ayrıca kamuoyu, terör örgütünün beyin takımını oluşturan kadronun imha edilerek/etkisiz hale getirilerek terör örgütün belinin kırılması yönündeki beklentisi genel kanı olarak kabul görmektedir.

Terör örgütündeki lider kadronun taban üzerindeki motivasyonunu yıkmak, psikolojik darbe vurmak, otoritesini sarsmak, örgüt üzerinde çok ağır sonuçlar doğurması için hedefin isabetli seçilmesi gereklidir. Terör örgütlerinin karmaşık yapısı göz önüne alındığında terör örgütünün durumu ve mensupları arasındaki ilişki, Yüksek Değerli Hedef Kişi tahlili sürecinde ağırlık merkezinin analizi, hareket tarzlarının üretilmesi ve geliştirilmesi, senaryolama ve kurgu, belirlenen kıstasa göre önem derecesinin kıyaslanması, önceliklerin tayini ve lider kadrodan hedef seçimine yönelik en uygun kişinin belirlenmesi kinetik istihbarat açısından en önemli safhayı oluşturmaktadır.

6. Kinetik İstihbarat Aşamaları

Siyasi iradenin kararlılığı

Öncelikle hedefin net bir şekilde ortaya konması

Takip (İnsan İstihbaratı, Görüntü İstihbaratı, Sinyal İstihbaratı vd. vasıtalar)

Tespit-Teşhis-Teyit (Hedefin doğrulunun onaylanması süreci)

Analiz ve Değerlendirme (Geniş bir yelpazede değerlendirme ve füzyon)

Hedefleme (yer bilgisi ve zamanlama)

Bilgiye dayalı karar verme

İmha-Etkisiz hale getirme-Yakalama

Hedef olarak değerlendirilen sözde lider/yönetici kadrodaki terörist unsurların tehdit odaklı analiz edilerek, hedefin her hareketinin takip ve analiz sonucunda tespit edilecek en uygun zaman diliminde siyasi iradenin kararı ile hava harekâtı, SİHA saldırısı veya nokta operasyonu ile imha veya ele geçirilmesine yönelik icra noktasında Kinetik İstihbaratın başarısını ortaya çıkaracaktır.

Şüphesiz, biyografik istihbaratın en çok kullanıldığı alanlardan bir diğeri, terörizmle mücadeledir. Örneğin teröristlerin biyografik verilerinden

elde edilen bilgilerle hazırlanan ve terörist profillerini inceleyen “psikometrik analizler”; teröristin eğitimi, mesleği, sosyo-ekonomik geçmişi, genel kişisel özellikleri, ideolojisi, medeni durumu,¹⁷ zaafı, hassasiyetleri, fiziksel yapısı ve görünüşü, biometrik verileri, tipolojisi lider kadro profillemesi açısından önemlidir.

Terörist organizasyonların doğası, üyelerin motivasyon ve psikolojisi, liderlerin psikolojik özellikleri nedeniyle liderlikle bağdaştırılmış birtakım problemleri içermektedir. Bu problemlerin en ciddilerinde biri, organizasyon içindeki liderlik kavgasıdır.¹⁸ İmha edilen sözde lider kadro ile terör örgütüne olan inancın sarsılabileceği gibi liderlik kavgasının gündeme gelmesi kuvvetle muhtemeldir. Kinetik istihbarat odaklı operasyon ile terör örgütü iç çekişme, hiyerarşik deprem ve domino etkisi ile örgüt disiplini bozulmalar yaşanması ihtimali yüksektir.

Günümüzde önemini çok kısa sürede yitiren bilginin, zaman kaybetmeden analiz edilerek her istihbarat disiplinin ürünü birbiri ile entegre ederek resmin bütününlü anlamlandırmak ve hedefe zaman kaybetmeksizin angaje olmak başarıyı getirmektedir. Bu minvalde istihbarat disiplinlerine ait vasıtaların doğru kombinasyonu ve senkronizesi ile organize edilmesi başarının anahtarıdır. Aksi takdirde değersiz bilgi yığınları içinde adeta çöp evi andıran bir tablo ile karşı karşıya kalmak olağanlaşacaktır. Bu noktadan hareketle durağan bilginin harekete geçirilerek operasyonel faaliyette kullanılması Kinetik İstihbarat kavramı ile açıklanabilir. Arzulanan tablo istihbarat disiplinlerinin toplama vasıtalarından akan veri, data, görüntü, sesin kendi fonksiyonel sahalarında işlendikten sonra entegre hale getirilerek senkronize hareket üretme kabiliyeti Kinetik İstihbarat’ın bir diğer ifade şeklidir. Bu kapsamda sunulan öneri ile kısıtlı zamanda dinamik, üretken ve sonuç odaklı olacak şekilde karmaşık bilgileri analitik çözümleme ve istihbarat üretimi çalışması ile kullanışlı hale getirerek operasyonel bir metodun ortaya konmasıdır. Bu nedenle biçilen role/kimliğe uygun hareket etmek için Kinetik İstihbarat kavramının artık uygulanması güvenlik bürokrasisi açısından bir zaruret olarak değerlendirilmektedir. Kinetik İstihbarat uygulamasının benimsenip düşüncenin harekete geçirilmesi ile birçok fayda sağlanabilecektir.

Bu çerçevede önerinin genel olarak faydaları: Devletin gücünü gösterme imkânı, kaynakların uygun kullanımı, bilgi ve akla dayalı planlama, dinamik

17 Merve Seren, *Stratejik İstihbarat & Ulusal Güvenlik*, (Ankara: Orion, 2017), 296.

18 Mesut Hakkı Çaşın, *Uluslararası Terörizm*, (Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2008), 578.

karar alma/verme süreci, koordine temelli iletişim ve organize olabilme, zaman tasarrufu, minimum personel zayıyatı, yeni bir anlayış ve dönüşüm gereksinimini tetikleyebilecek bir faktör olarak sıralamak mümkündür.

Önerinin meydana getirebileceği zarar ise; güvenlik kuvvetlerine yönelik saldırı ve çatışmaları tırmandırma riski taşımakla beraber düşük yoğunluklu çatışmaları meskun mahal ortamına çekme, intikam amaçlı canlı bomba eylemleri ile toplumsal travma, misilleme tarzı infial yaratıcı terörist saldırıları ile kaos ortamı oluşturma, terör örgütü içindeki direnci arttırmaya yönelik toplumun kışkırtılması ve kalkışma, sivil itaatsizlik girişimleri nihai hedef olarak yer alabilir.

Karar destek sistemin istihbarat amaçlı kullanımında ön çıkan fayda, kısa sürede ve rasyonel bilgiler üretilebilmesidir. Bir diğer fayda da müteakip istihbarat ihtiyaçlarını karşılamada, sahip olunan veri ve bilgi tabanının etkin ve hızlı kullanılabilmesine olanak tanınmasıyla istihbarat teşkilatına zaman ve kaynak tasarrufu sağlayabilir.¹⁹ Günümüze kadar hali hazırda pek çok bilim adamı, uzman ve konuyla ilgilenen diğer elemanlar söz konusu olguya değişik bakış açıları ve gözlemlerle yaklaşımlar ve hemen hemen bu konuyu araştıranların tümü de değişik ve farklı sonuçlara varmıştır.²⁰ Bunun pek çok nedeni vardır. İstihbaratı üretmekte olanlarla tüketmekte olanların, aralarında uygun ve olması gerektiği gibi bir ilişki kurmayı başarmakta güçlükler çekmelerinin birkaç sebebi vardır.²¹ Bu sebeplerden en dikkat çekenini koordine kurulmamasıdır. Masa başındaki ile saha arasındaki iletişimi kopukluğudur. Bu noktadan hareketle günümüzde güvenlik bürokrasisindeki en öncelikli olması gereken konu iletişimidir. Bununla birlikte diğer hususlar ise kurumlara arası amaç birliği, yüksek koordinasyon ve işbirliğinin, görevin başarıya ve amaca ulaşmasında temel faktör ve çözümün anahtarı olduğunun unutulmamasıdır.²² Diğer önemli husus ise istihbaratın bir akıl oyunu olduğu ve akılla yürütülen faaliyetler zinciri olduğunun hatırdan çıkartılmamasıdır. Karar alma mekanizmasında ön yargılardan uzak ve objektif değerlendirmelere ihtiyaç duyulur.

19 Sıddık Binboğa Yarman ve Ahmet Naci Ünal, Stratejik Karar Verme Boyutunda Bilgi Toplama/İşleme Amaçlı Karar Destek Sistemleri, (Ankara: Nobel, 2015), 172.

20 Mehmet Ali Bal, Savaş Stratejilerinde Terör, (İstanbul: IQ Kültür Sanat, 2008), 295

21 Shermen Kent, Stratejik İstihbarat, çev. B.Yasemin Özbek, Nazlım Şüküroğlu, (Ankara: ASAM, 2003), 173.

22 Hasan ATEŞ, Türk İstihbarat Sisteminin Sorunsalları, (Ankara: Detay Yayıncılık, 2014),45.

7. Sonuç

Sonuç olarak Türkiye Cumhuriyeti Devletinin güvenlik birimleri yaklaşık 40 yıldır bölücü terör örgütüne yönelik operasyonlarını sürdürmekte, ancak yürütülen operasyonlarda sözde üst düzey lider kadro olarak tabir edilen terör örgütü yöneticilerinden herhangi birinin milli imkânlar ile etkisiz hale henüz getirilemediği görülmektedir. Bölücü terör örgütünün sözde lider kadroları nerede ise değişmeden yerlerini muhafaza etmektedir. Terör örgütlerinin değişen karakteri, bölgesel gelişmeler, istihbaratta yeni bir anlayışı zorunlu kılmaktadır. Bu kapsamda birçok farklı kaynaktan gelen veriyi füzyona sokarak dinamik analiz ile karar alıcıya kısa sürede karar vermesine olanak sağlanacaktır.

Terör doğası gereği düzensiz ve asimetric olması nedeniyle tehdidin bertaraf edilebilmesi için yeni yöntemleri zorunlu kılmaktadır. Bu kapsamda istihbaratın rolünün artması da ancak somut başarılarla bağlıdır. Bu minvalde; bir gece ansızın gelebilmenin yol haritası olarak yeni, yerli ve özgün olarak değerlendirilebilecek Kinetik İstihbarat anlayışı ile tehdidin kaynağında etkisiz hale getirilebilmesi ve lider kadronun imhası ile terör örgütünün organizasyonunun bozularak etkisiz hale getirilebileceği, bu noktadan hareketle bahse konu yüksek değer atfedilen sözde üst düzey terör örgütü yöneticilerin istihbarat disiplinlerinin adaptasyonunun ve istihbarat vasıtalarının bütünlüştürme görev anlayışının ürünü ile takip, tespit, teşhis, teyit ekseninde yeni bir anlayış öne sürülmektedir. Son söz olarak özellikle Ortadoğu coğrafyasında zor her zaman oyunu bozar. Kinetik istihbarat zoru esas alan bir konsepttir.

KAYNAKÇA :

Ateş, Hasan. Vekâlet Savaşı Stratejisi Ekseninde Gizli Kuvvet İstihbarat, Ankara: Detay Yayıncılık, 2017.

Ateş, Hasan. Türk İstihbarat Sisteminin Sorunsalları, Ankara: Detay Yayıncılık, 2014.

Bal, Mehmet Ali. Savaş Stratejilerinde Terör, İstanbul: IQ Kültür Sanat, 2008.

Başaran Bural, Erol. 21'nci Yüzyıl Türkiye Enstitüsü, Terörizmle Mücadelede Terör Örgütü Lider Kadrolarına Yönelik Operasyonlar, (erişim tarihi 01 Eylül, 2017) <http://www.21yyte.org/tr/arastirma/terorizm-ve-terorizmle-mucadele/2017/07/26/8683/terorizmle-mucadelede-terror-orgutu-lider-kadrolarina-yonelik-operasyonlar>

Dışişleri Bakanlığı, Dış Politika, Temel Dış Politika Konuları, Terörizm Türkiye'nin Uluslararası Toplumun Terörle Mücadele Çabalarına Katkıları, Erişim Tarihi: 14 Eylül, 2017. http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-uluslararasi-toplumun-terorle-mucadele-cabalarina-katkilari.tr.mfa

Çaşın, Mesut Hakkı. Uluslararası Terörizm, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2008.

Çıtak, Emre. Yeni Güvenlik Politikaları ve Türkiye'de İstihbaratın Dönüşümü Güvenlik ve İstihbarat, İstanbul: Yeniüzyıl Yayınları, 2017

Güler, Rıza. İlhan, Rifat Serav. Terörizmle Mücadelede Stratejik İletişim ve Politik Psikoloji: Yöntem ve Uygulamalar, Merkez Strateji Enstitüsü Bilgi Notu-009 (Kavramsal) 05.12.2016

Gus Martin, Terörizm Kavramlar ve Kuramlar, çev. İhsan Çapcıoğlu, Bahadır Metin, Ankara: Adres Yayınları, 2017.

Doğan, Gürkan. Müttefikten Uluslararası Terörizme, İstanbul: IQ Kültür Sanat, 2007.

Gürcihan, Ali İhsan. Devletin Kayıp Kitabı, Türkiye'nin Terörle Bitmeyen Sınavı. Ankara: Galeati Yayıncılık, 2017.

Kent, Sherman. Stratejik İstihbarat, çev. B.Yasemin Özbek, Nazlım Şüküroğlu, Ankara: ASAM, 2003

Köse, Talha. "FETÖ ve PKK'nın Lider Kadrolarının Tasfiyesinin Terörle Mücadeleye Katkıları", SETA Perspektif, Sayı: 137 (2016 Temmuz),1-8. (erişim 14.09.2017)

Seren, Merve. Stratejik İstihbarat & Ulusal Güvenlik, Ankara: Orion, 2017.

Şen, Osman. 21. Yüzyılın Başlangıcında Terörizmle Stratejik Mücadele, İstanbul: Alfa, 2017.

Özdağ, Ümit. İstihbarat Teorisi, Ankara: Kripto, 2008.

Öztürk, Osman Metin. Ordu ve Politika, Ankara: Fark Yayınları, 2006.

Yarman, Sıddık Binboğa ve Ahmet Naci Ünal, Stratejik Karar Verme Bütünde Bilgi Toplama/İşleme Amaçlı Karar Destek Sistemleri, Ankara: Nobel, 2015.

Yeşiltaş, Murat. Öncel, Rıfat. Bağdadi'den sonra DEAŞ, Anadolu Ajansı, 17.07.2017 (erişim tarihi 01 Eylül, 2017) <http://aa.com.tr/tr/analiz-haber/bagdadi-den-sonra-deas/863234>

Yılmaz, Sait. 21. Yüzyılda Güvenlik ve İstihbarat, İstanbul: Alfa Yayınları, 2006.